

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Weggevoerdenstraat (Poperinge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021D300
April 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.4	Assessmentrapport.....	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied.....	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering.....	14
1.4.1.2	Geplande werken.....	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.2.1	Landschappelijke situering	17
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	20
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis.....	23
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	23
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	27
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	28
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	33
1.5	Synthese	36
2	Bibliografie.....	37

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).....	16
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1883 (Bron: NGI Cartesius).	31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, 1915 (Bron: Memory Maps 10-19Se4-NoED-1915).	31

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, oktober 1917 (Bron: Memory Maps: 20-19SE-3-1017)	32
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	35

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

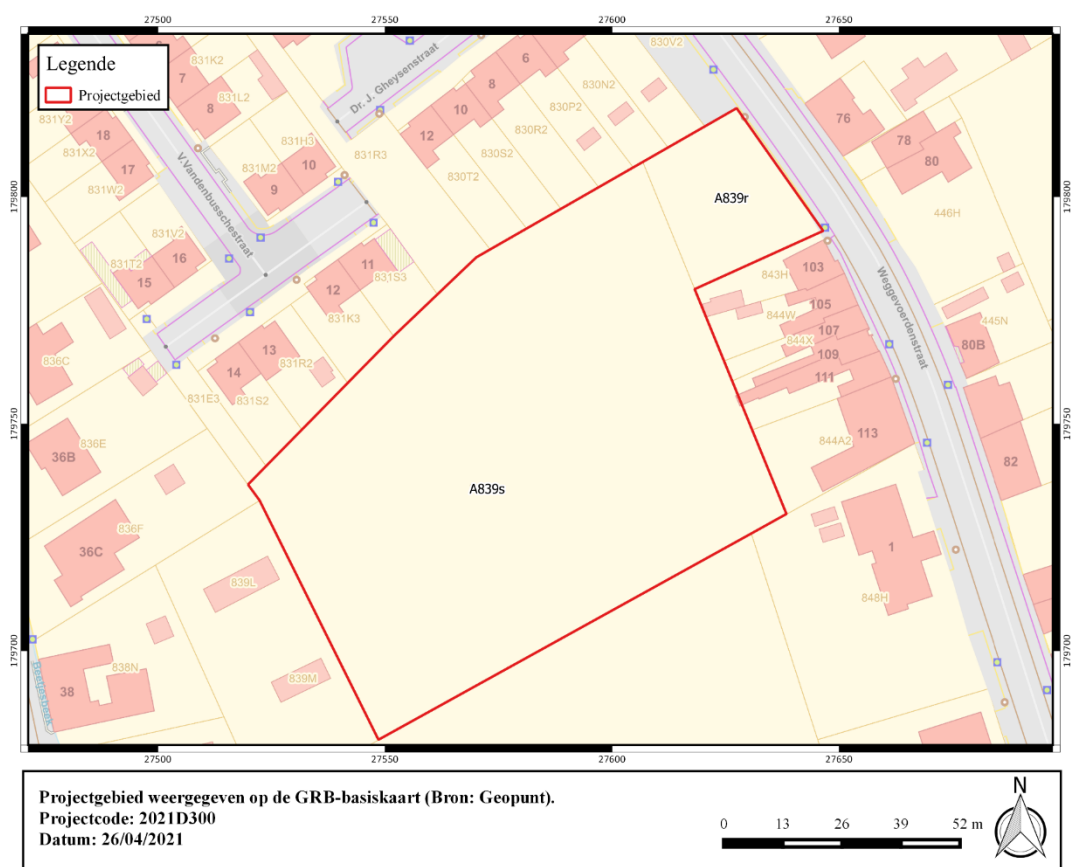
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

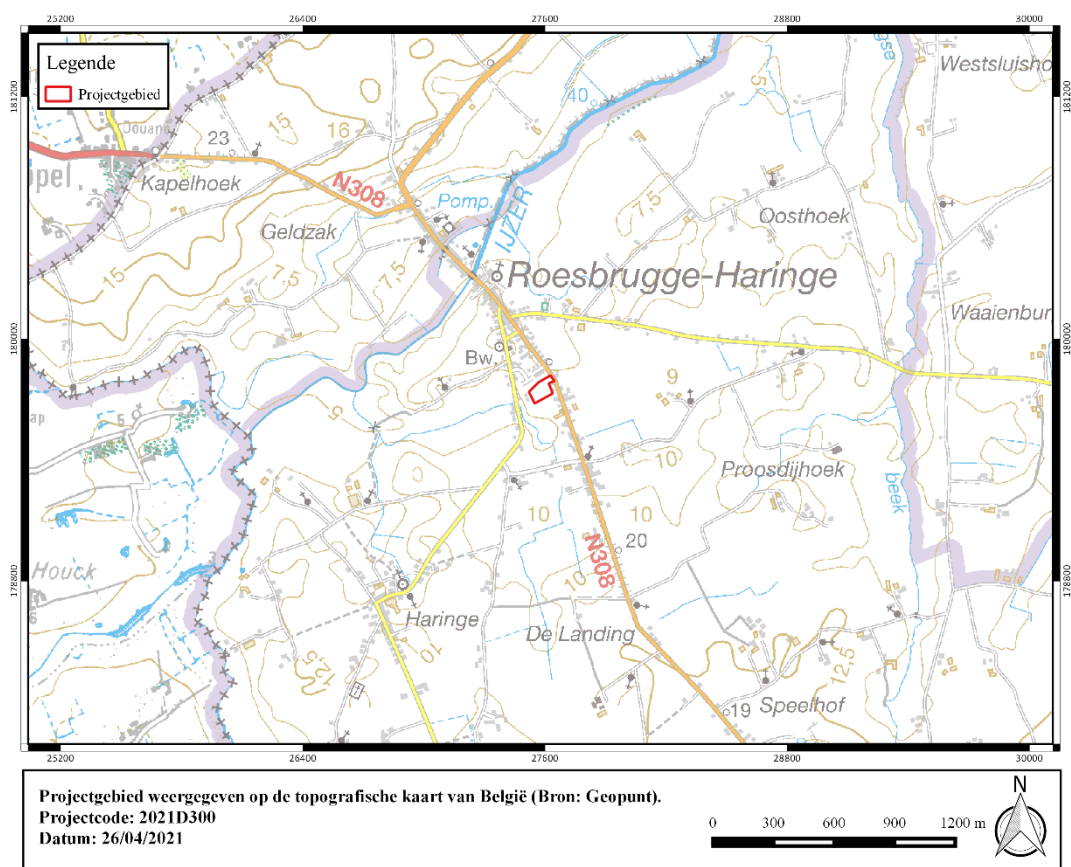
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Poperinge
	Deelgemeente	Roesbrugge - Haringe
	Postcode	8972
	Adres	Weggevoerdenstraat 8972 Roesbrugge-Haringe
	Toponiem	Weggevoerdenstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 27471 Y _{min} = 179679 X _{max} = 27697 Y _{max} = 179835
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Poperinge, Afdeling 7, Sectie A, nr. 839r & 839s Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woongebied, deels in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande vergunningsaanvraag voor het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 8982 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. De opdrachtgever wenst in functie van de timing van het dossier eerst de vergunningsaanvraag in te dienen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Roesbrugge Weggevoerdenstraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

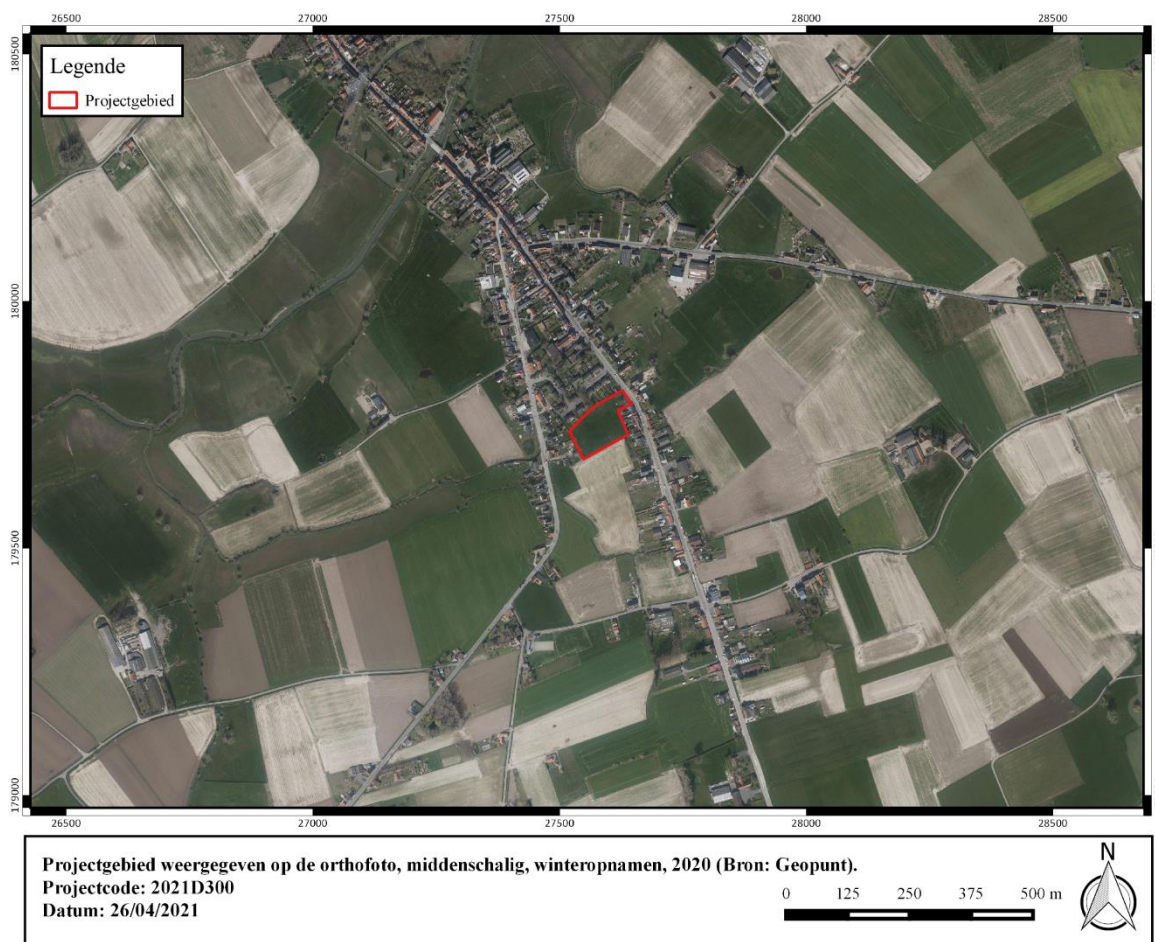
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Roesbrugge – Haringe, deelgemeente van Poperinge, in de provincie West-Vlaanderen. De deelgemeente bevat twee woonkernen, namelijk Roesbrugge en Haringe. Het plangebied situeert aan de zuidzijde van de bewoningskern van Roesbrugge. Het terrein grenst ten oosten aan de Weggevoerdenstraat en ten noorden aan bebouwing langs de V.Vandenbusschestraat en de J. Gheysenstraat. De dorpskern van Roesbrugge (Markt) situeert zich ca. 570 meter ten noorden.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

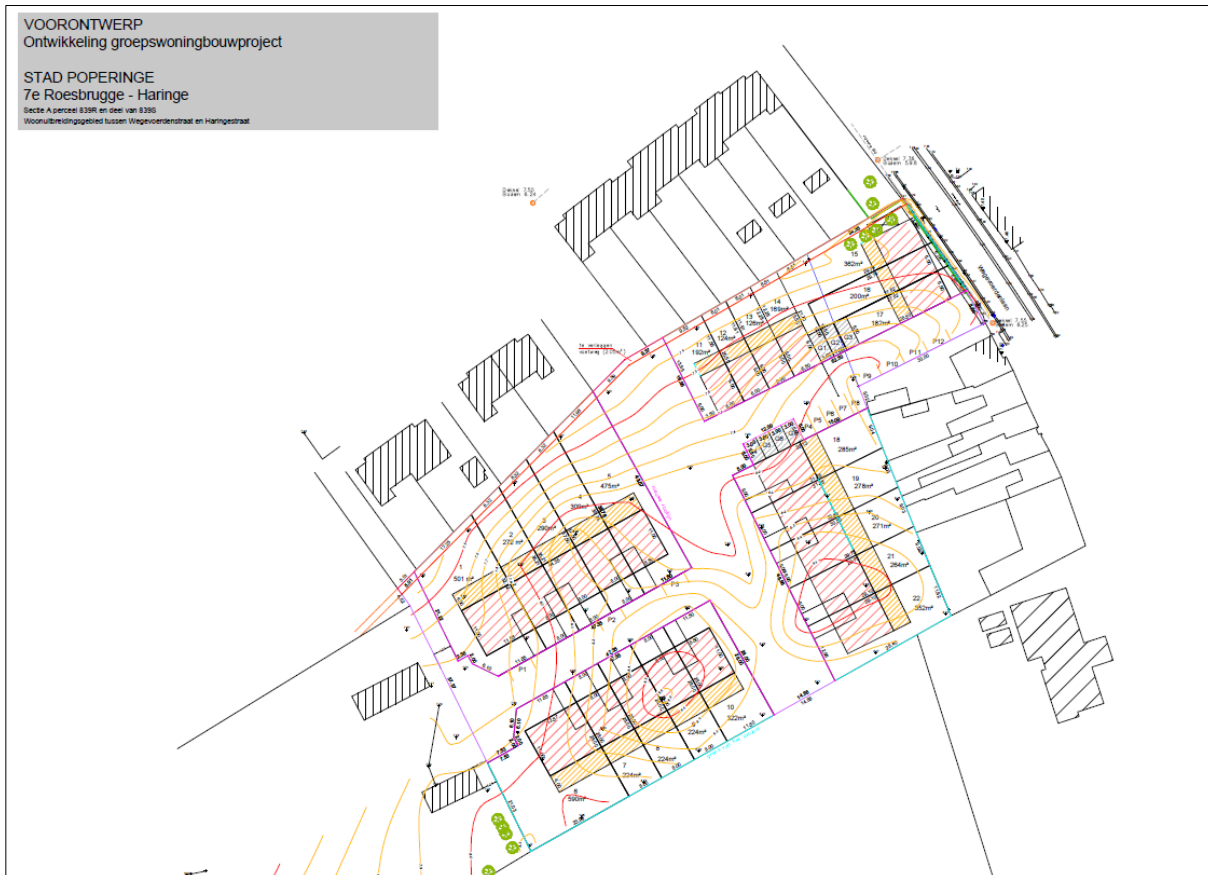
De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 8982 m². Op heden bestaat het plangebied integraal uit braakliggend weiland.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 22 loten met bijhorende infrastructuur in de vorm van wegenis en groenzone. Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de potentieel toekomstige ingrepen in de individuele kavels, het potentieel archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).

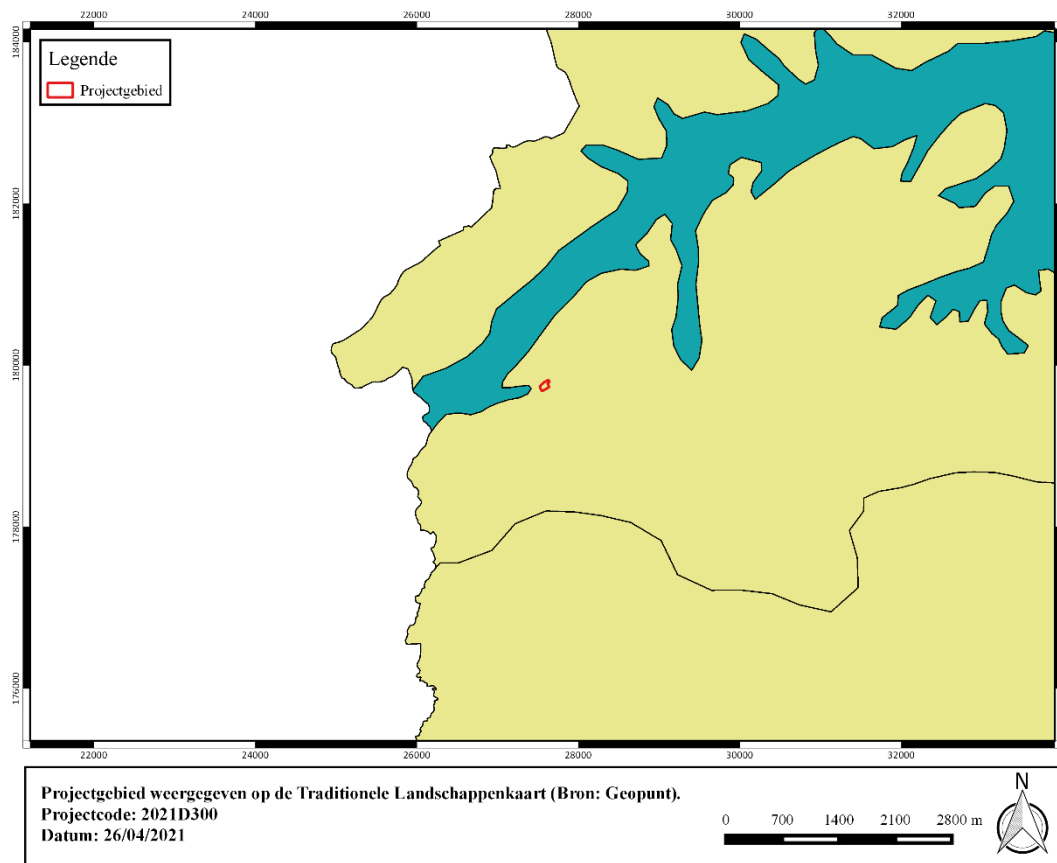
1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.2.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied is gelegen ten noorden van het West-Vlaamse Heuvelland. Deze Tertiaire heuvelrij van de Vidaigneberg, Rodeberg, Scherpenberg en Monteberg-Kemmelberg vormt de natuurlijke waterscheidingslijn tussen het IJzerbekken in het noorden en het Leiebekken in het zuiden. Het landschap ten noorden van deze heuvelrij wordt gekenmerkt door steile hellingen met zuidwest-noordoost georiënteerde beekvalleien en een overgangszone naar het laagland van Poperinge en Ieper en uiteindelijk de IJzervlakte. Het plangebied is gelegen ter hoogte van dit laagland op de overgang richting het alluvium van de IJzer. Precies ten zuidwesten van het plangebied situeert zich de vallei van de Beetjesbeek-Beiaartsbeek.

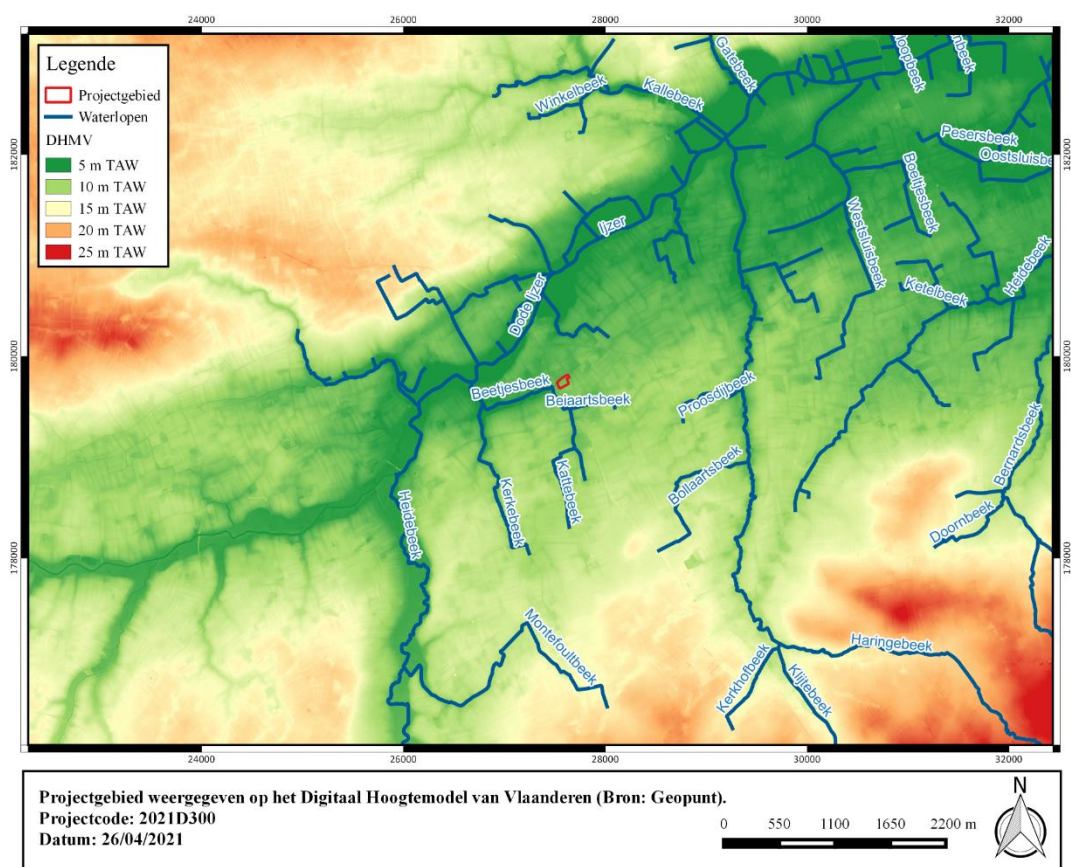
De hoogteligging van het plangebied varieert van 7 tot 9 m TAW. Het terrein helt af naar het noordwesten, richting het alluvium van de IJzer. Hydrografisch gezien is het projectgebied gelegen in het IJzerbekken (deelbekken: Ieper-Ambacht).

De locatie, op hoger en droger gelegen terrein langs de IJzervallei, moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op groepen jager-verzamelaars in de omgeving.

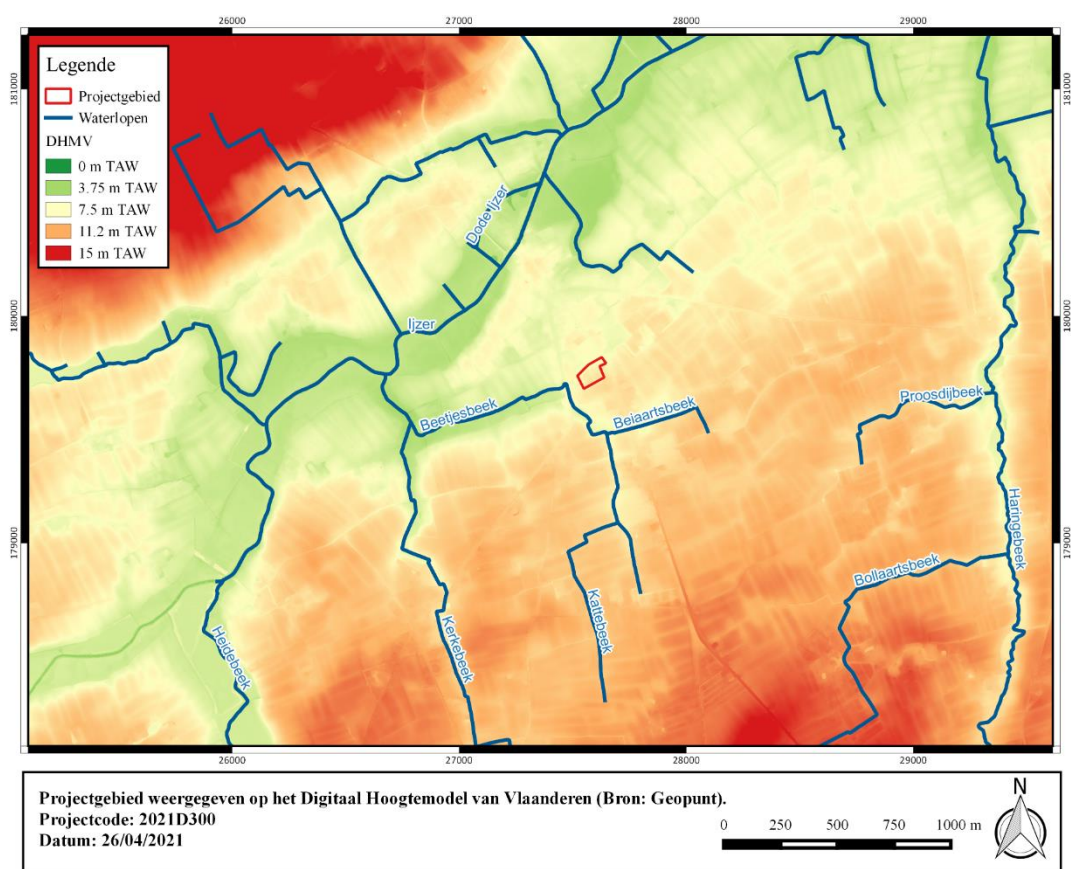

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

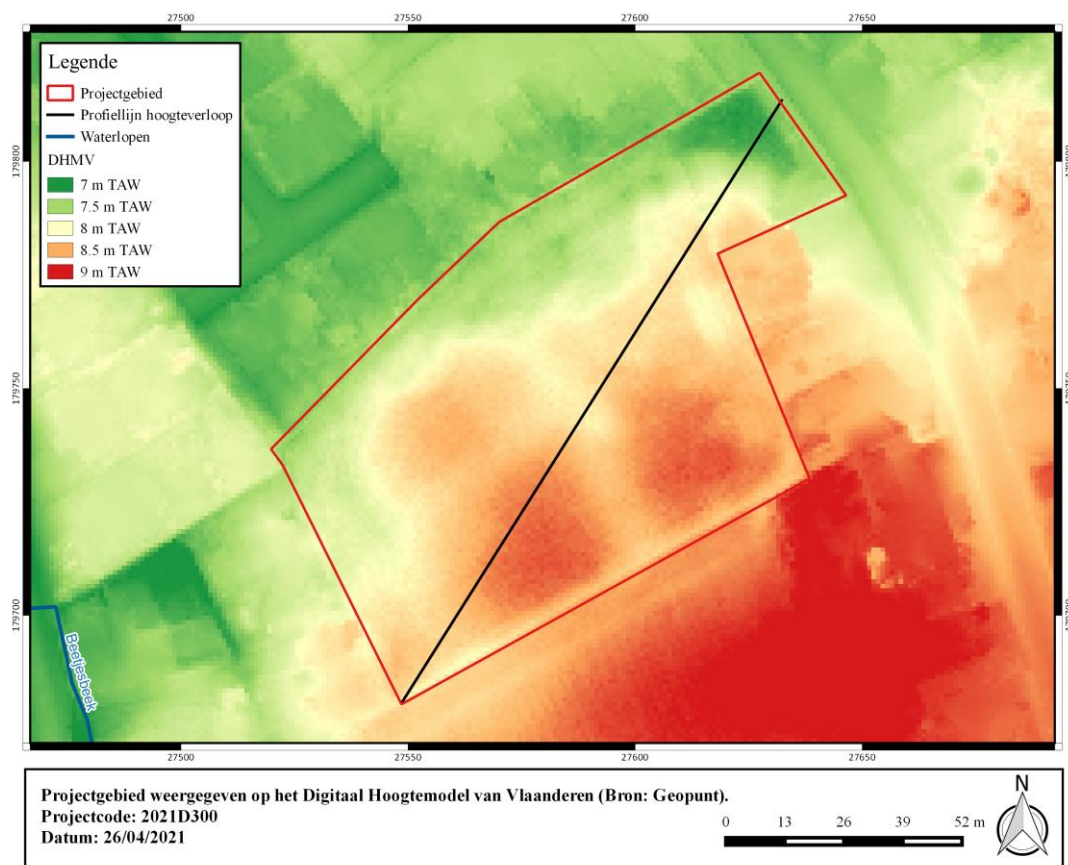

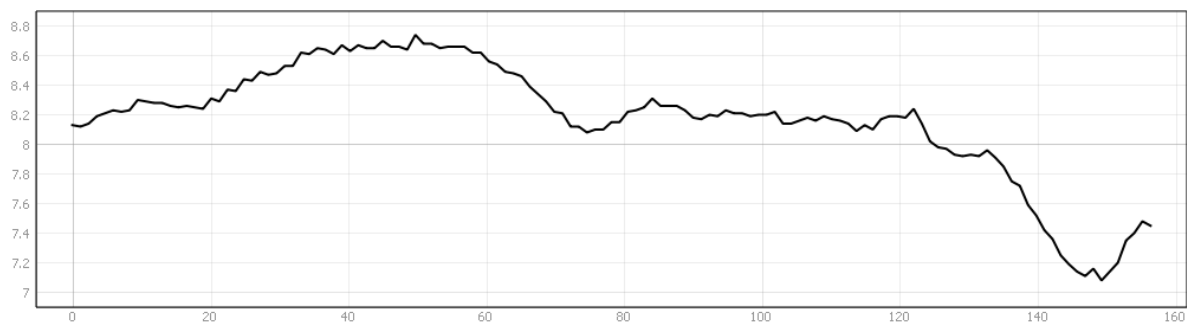
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

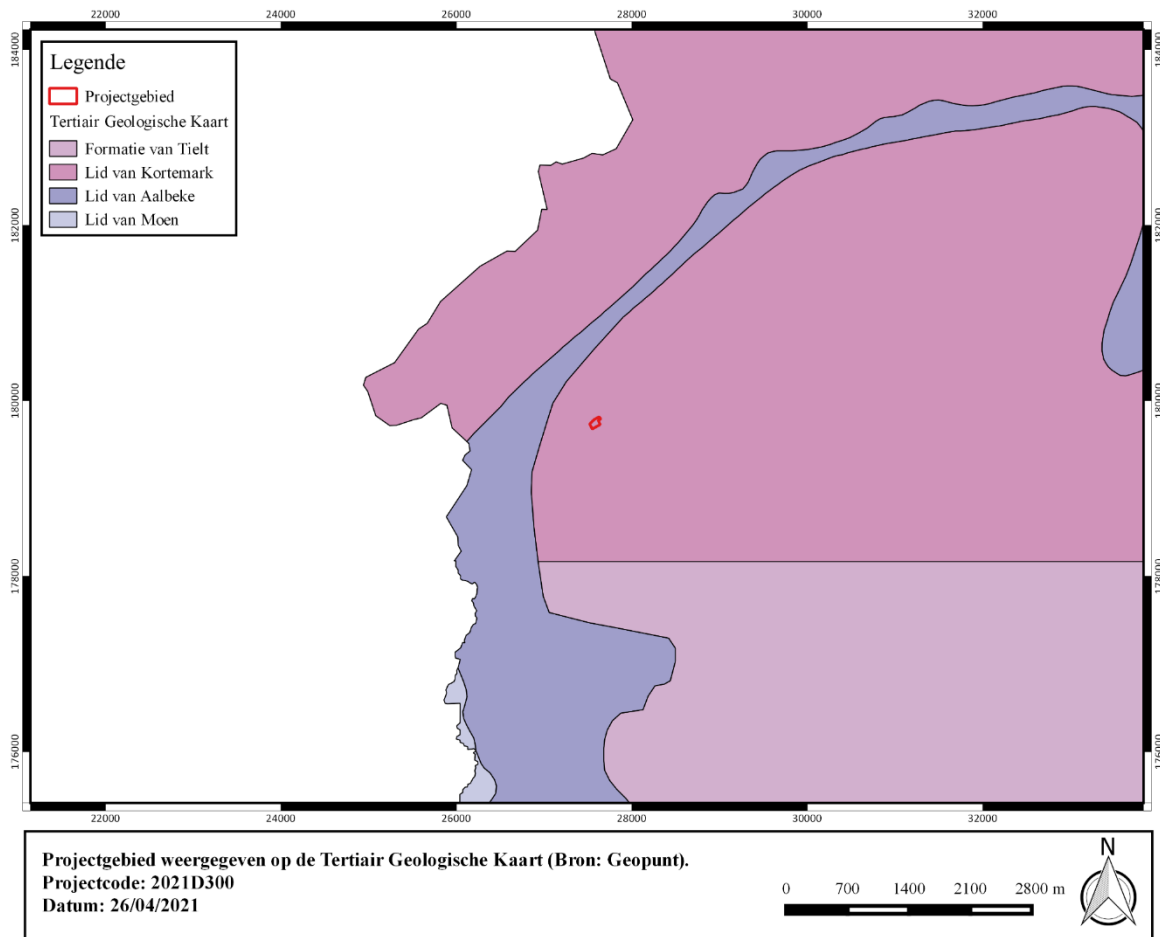

Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Kortemark (Formatie van Tielt)**. De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Het oudste lid is het Lid van Kortemark en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

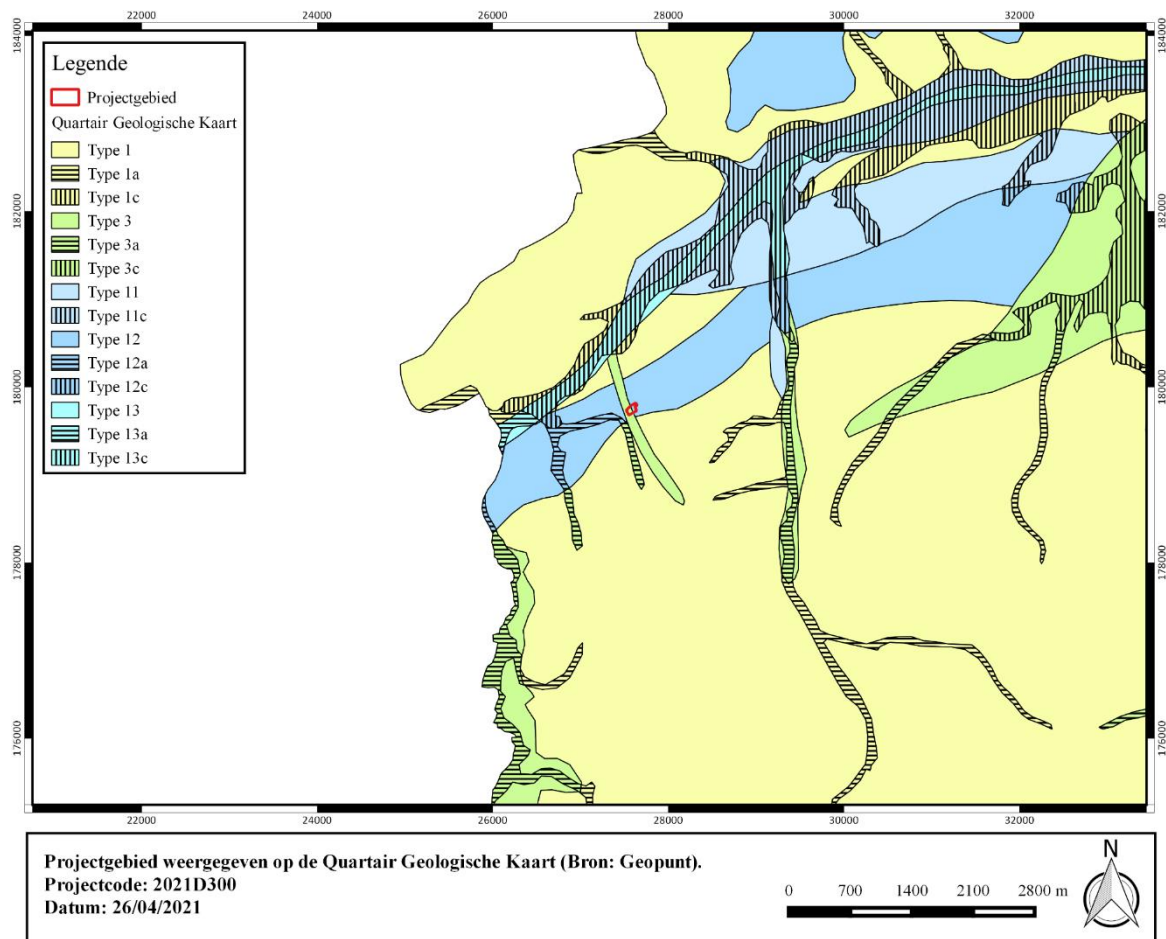

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is deels gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviaile afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten.

Het projectgebied is deels gelegen in het Quartair **Type 12**. Dit type bestaat uit een basis van getijdenafzettingen van het midden-Pleistoceen gevolgd door eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten.

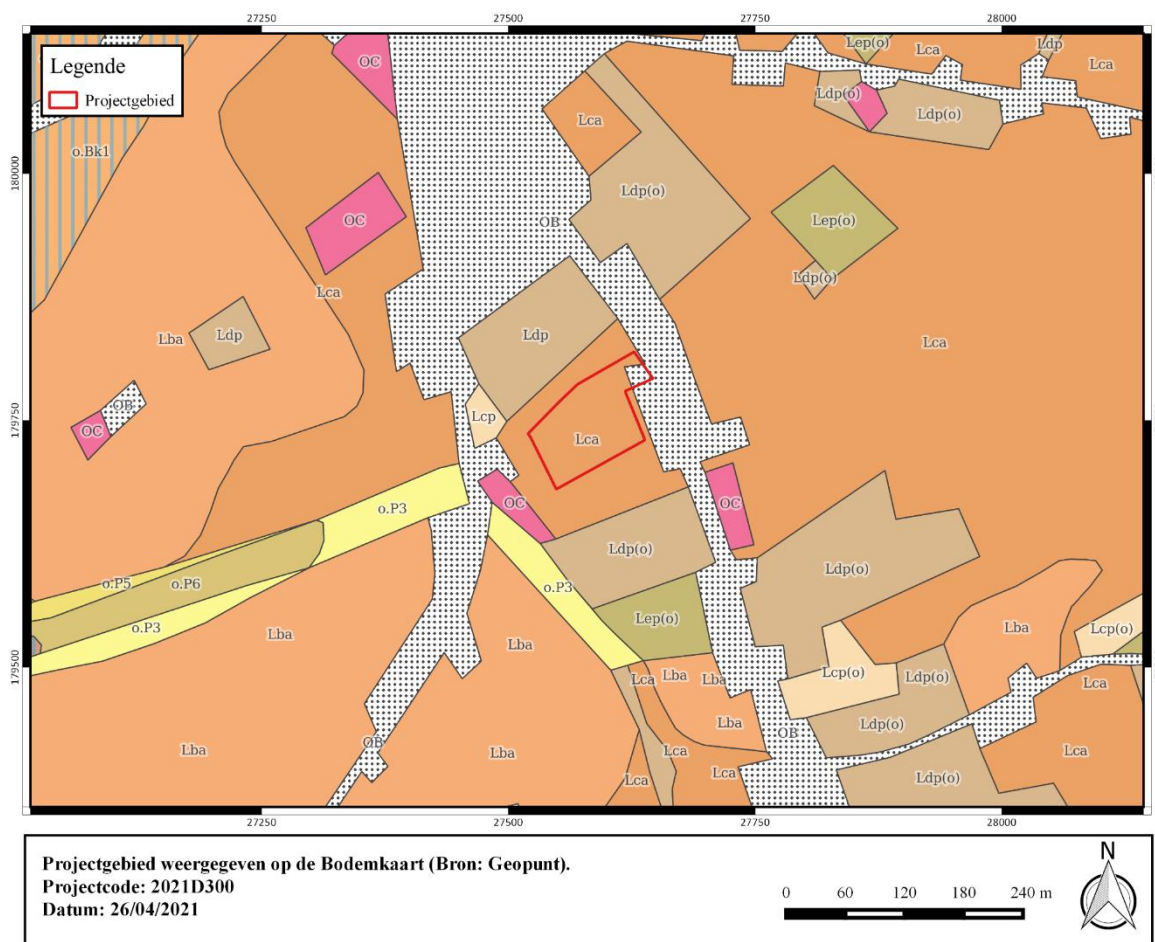
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft aan dat de bodem is opgebouwd uit matig droge zandleem waar lokaal een E-horizont bewaard kan zijn. De droge en vruchtbare zandleemgronden moeten gunstig geweest zijn voor vroege landbouwers in de streek.

Het bodemtype **Lca** is een matig droge zandleembodem met textuur B horizont. De Ap horizont rust op een E horizont van ca. 40 cm dik of rechtstreeks op de textuur B horizont. De textuur B is aangereikt met klei en sesquioxiden en is een bruin zwaar zandleem. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120 cm.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

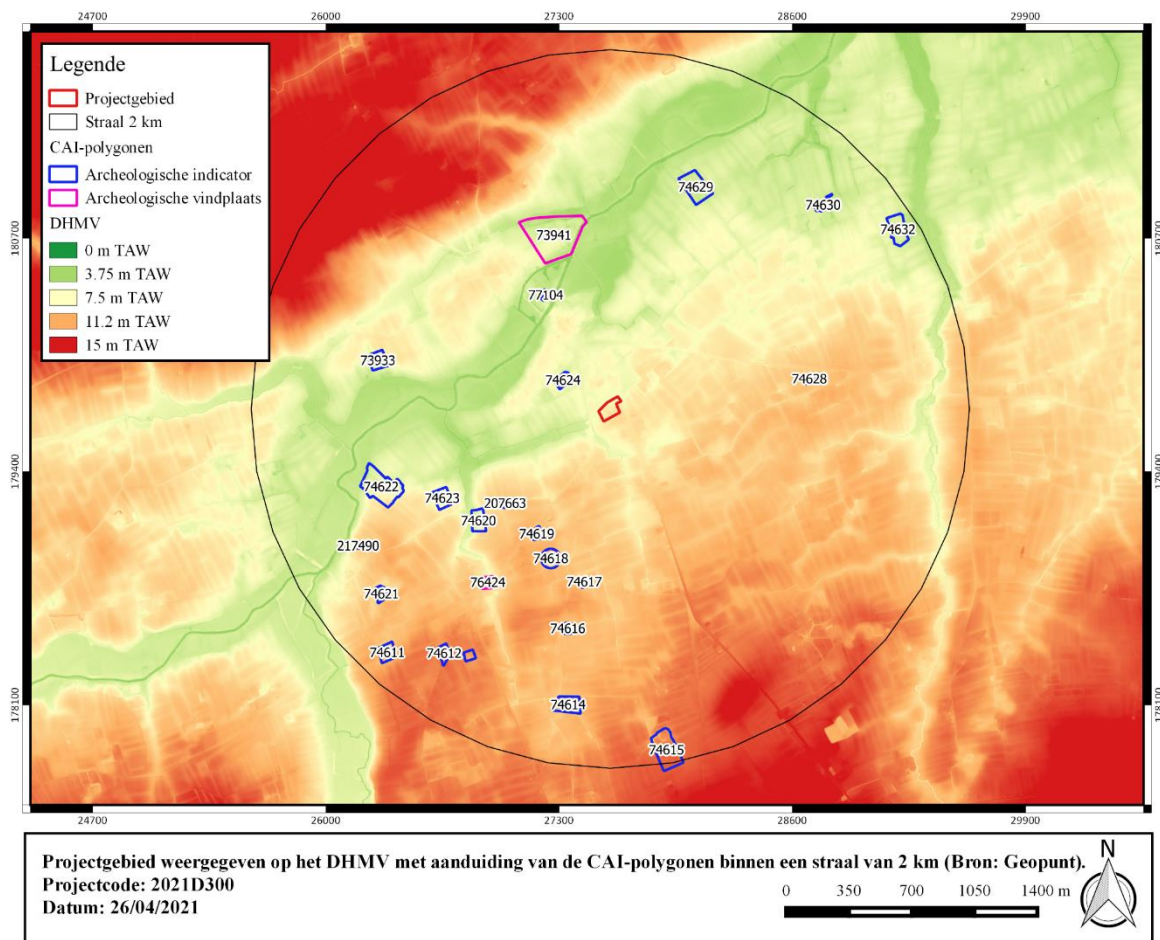
In het kader van de realisatie van een Fluxys-tracé zijn een aantal opgravingen uitgevoerd op grondgebied Roesbrugge-Haringe. Een eerste en tweede opgravingsite situeren zich ca. 1 km ten noordoosten van het plangebied. De eerste opgravingsite omvat de kernzone van een erf uit de late ijzertijd. De herkende bewoningsporen bestaan uit een portiekgebouw dat als hoofdgebouw wordt geïnterpreteerd, vermoedelijk twee vierpostige bijgebouwen en enkele (afval)kuilen. Net buiten de kernzone zijn twee rechthoekige enclos herkend. Het aardewerk dateert de occupatie in de late ijzertijd. Vijf AMS 14C-analyses dateren de occupatie specifiek tussen 330 en 210BC. Mogelijk hadden de enclos een rituele/funeraire functie. Er waren tevens twee laatmiddeleeuwse grachten te onderscheiden. Uit hun opvulling is op te maken dat deze vrijwel continu waterhoudend zijn geweest. De tweede opgravingszone sluit zowel geografisch als archeologisch aan bij de eerste. De sporen die hier werden aangetroffen zijn tevens te relateren aan landinrichting of agrarische activiteiten uit de late ijzertijd. Ook de potentiële grafcirkel en het enclos zijn met de resultaten uit de eerste opgraving in verband te brengen. De derde opgravingszone situeert zich ruim anderhalve kilometer ten noordoosten. Binnen deze onderzoekszone was een concentratie aan paalkuilen langs de noordoostelijke putgrens aanwezig die de resten van een houtbouw vormen. Vermoedelijk betreft het de gebouwplattegrond van een vierpostige spieker of klein bijgebouw met een centrale voorraadkuil. Een strak noordoost zuidwest greppelsysteem lijkt de bewoningsporen te begrenzen. Rond de houtbouw werd een concentratie aan vondstmateriaal aangetroffen die de sporen in de Romeinse periode dateren en de sporen aan bewoning relateren. Op ca. 10 meter, net ten westen van de houtbouw en binnen greppelsysteem zijn in een kuil de resten van een brandrestengraf aangetroffen. Nog verder ten oosten zijn de restanten aangetroffen van een Romeinse boerderij. Deze kon pas gedeeltelijk onderzocht worden door de aanwezigheid van (post-)middeleeuwse greppels. Hoewel de plattegrond fragmentarisch is, lijkt de opbouw overeen te komen met deze van een kruisplattegrond. Nog verder ten oosten is nog een Romeins brandrestengraf aangetroffen.¹

De gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving zijn verder eerder schaars. Dit is zeer waarschijnlijk te wijten aan een gebrek aan systematisch onderzoek in het verleden en het rurale karakter van de omgeving dat tot op heden voor een groot deel bewaard is gebleven. Het overgrote deel van de gekende waarden die zijn opgenomen in de CAI betreft cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse of jongere hoeves met walgracht. Waarnemingen bij werkzaamheden in de Sint-Martinuskerk wijzen mogelijk op de aanwezigheid van een Romeinse voorloper waarvan materiaal is hergebruikt.

Recent werd een archeologienota opgemaakt voor een rioleringstraject die de aansluiting maakte tussen de centra van Roesbrugge en Haringe. Bij deze archeologienota werd een tweevoudig advies geformuleerd, enerzijds een vooronderzoek in uitgesteld traject ter hoogte van een gepland terrein voor grondverbetering en anderzijds een opgraving ter hoogte van de Sint-Martinuskerk (dorpskern Haringe). Tot op heden is enkel het vooronderzoek aan het terrein voor grondverbetering uitgevoerd. Bij het LBO, VAB en de proefsleuven werden geen sporen aangetroffen.

¹ Beke, F. e.a. pp.4-35.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

73941	Opgraving (2003) Late middeleeuwen: Voormalige kanunnikenabdij. Er zijn geen zichtbare structuren meer van bewaard, de omringende gracht is volgestort met jonger puin (afkomstig van 19de eeuwse fabrieken). Klimt op tot de 13de eeuw Bron: Aanvraag vergunning prospectie met ingreep in de bodem (2009/109) door Korneel Gheysen.
76424	Opgraving (1976) Romeinse tijd: dakpannen als recuperatiemateriaal Volle middeleeuwen: Parochiekerk St.-Martinus Laat-gotische hallekerk met romaanse kruisingstoren, Late middeleeuwen: koperen kelkvoet van 15de eeuwse grafsteen, fragmenten van de grafsteen van Jan de Wilde (1528), 50-tal stukken gotisch brandglas, aardewerk uit 15de-17de eeuw

	Bron: Devriendt, H. en Termote, J. 1988: Romeinse nederzettingssporen te Roesbrugge-Haringe (gem. Poperinge), in Westvlaamse Archaeologica, 4, 1, p. 2-8.
--	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

74611	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74612	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74613	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74614	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74615	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74616	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74617	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74618	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74619	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74620	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74621	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht

74622	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74623	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74624	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74628	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74629	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74630	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74632	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
73933	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht

Toevalsvondst

77104	Toevalsvondst Onbepaald: groen vensterglas (geblazen)
-------	--

Metaaldetectie

207663	Metaaldetectie Late middeleeuwen: Brugse zilveren maille, diameter 11mm, gewicht 0,4gram
217490	Metaaldetectie Romeinse tijd: Mogelijk pootje van Romeinse schaal o.i.d. met breukvlak

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Het onderzoeksgebied is gelegen op hoger gelegen terrein langs de IJzervallei nabij een vertakt beekstelsel. Deze locatie zal ongetwijfeld gunstig geweest zijn voor rondtrekkende gemeenschappen jager-verzamelaars. De vruchtbare goed gedraineerde zandleemgronden moeten eveneens aantrekkelijk geweest zijn voor de eerste landbouwers in de regio. Hoewel archeologisch onderzoek in de omgeving van het projectgebied schaars is, wijst het onderzoek dat wél reeds werd uitgevoerd op een bodem die rijk is aan archeologisch erfgoed. In het kader van de realisatie van het Fluxys-tracé werden enkele jaren geleden een aantal opgravingen uitgevoerd op het grondgebied van Roesbrugge-Haringe. Dit onderzoek wijst op bewoning tijdens de IJzertijd en de Romeinse periode.

Het dorp Roesbrugge kwam tot ontwikkeling rondom een brug over de ijzer op de plaats van de huidige brug die Roesbrugge met Beveren-Ijzer verbindt. De Ijzer maakte te Roesbrugge een bocht die nog te herkennen is in de loop van de 'Rode Ijzer'. Het rechte, gekanaliseerde deel alsook de tweede brug, dateren vermoedelijk uit de 14^e eeuw. De kern van Roesbrugge, voor het eerst vermeld in 1183, breidt vooral uit in de 13^e eeuw. Aan de rechteroever van de Ijzer werd in 1218 een kapel ingericht. Op de linkeroever van de Ijzer kwam in 1236 het klooster Onze-Lieve-Vrouwe Ter Nieuwe Plant tot ontwikkeling. Nadat het klooster tijdens de 16de eeuw verschillende malen door de opstandelingen was geplunderd - Roesbrugge was een tijdlang het hoofdkwartier en de legerplaats van de geuzentroepen - werd de abdij in 1579 met de grond gelijk gemaakt door de Waals-katholieke 'Malcontenten', die te Roesbrugge achter de kerk een fort hadden. De kloostergebouwen werden afgebroken omdat ze hun gezichtsveld belemmerden. In 1581 vestigde de orde zich definitief binnen de muren van de stad Ieper.

Roesbrugge groeide door de ligging aan de bevaarbare ijzer tot een economisch centrum. In het dorp waren dan ook een aantal nijverheden gevestigd. Er waren enkele windmolens waaronder een papiermolen, vijf brouwerijen, enkele steenbakkerijen en een handel in granen en vetten. In de 18e eeuw waren er ook twee tabaksfabrieken, waarvan de producten over de grens werden gesmokkeld.

Na de Franse Revolutie werd Roesbrugge een administratief centrum. Het dorp werd hoofdplaats van een kanton en kreeg een vredegerecht. Tot in de tweede helft van de 20ste eeuw waren er nog belastingkantoren, rijkswacht, douane en brandweer gevestigd.²

² Inventaris Onroerend Erfgoed

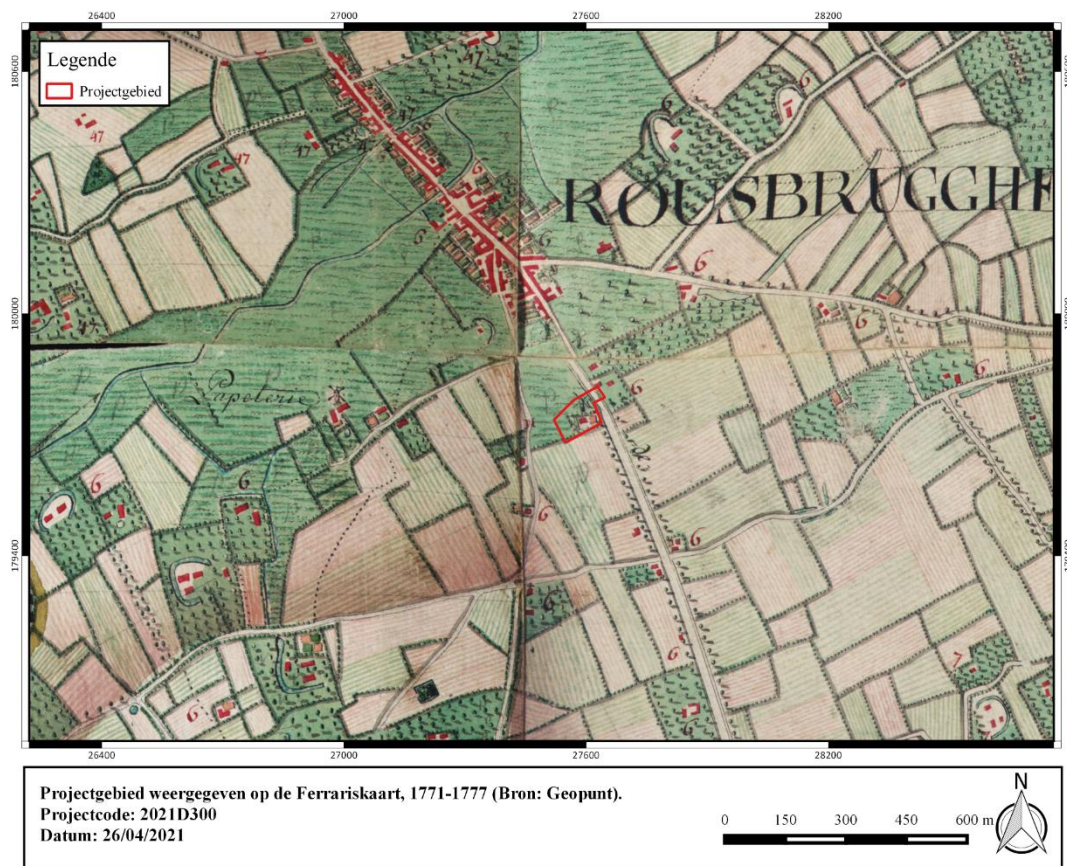

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

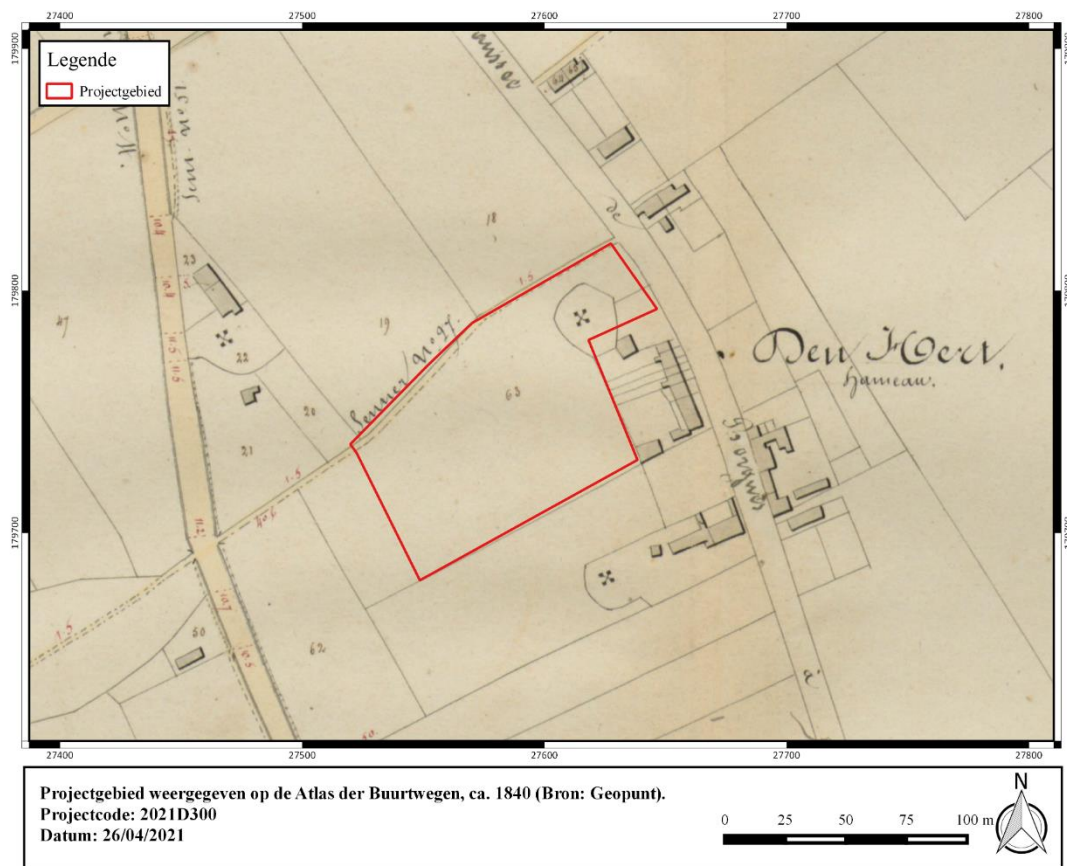
De Ferrariskaart geeft binnen de projectgrenzen een molen met twee gebouwtjes weer. Ook in de ruimere omgeving zijn een aantal molens weergegeven. Door zijn ligging aan de bevaarbare ijzer groeide Roesbrugge uit tot een centrum van handel en nijverheid, wat aanleiding gaf tot de realisatie van een aantal molens. Het noordelijk terreindeel is grotendeels gekarteerd als weiland, rondom de huisjes is een moestuin aanwezig. Deze molen is nog steeds te zien op de 19^e-eeuwse cartografische bronnen. Binnen de projectgrenzen is verder wel geen bebouwing weergegeven. De Vandermaelenkaart doet vermoeden dat het plangebied in deze periode in gebruik was als weiland. Op de topografische kaart van 1883 is de molen nog steeds te zien. Op basis van de loopgravenkaarten kan vermoed worden dat dat de molen binnen de projectgrenzen gedurende de Eerste Wereldoorlog verdween. Er zijn geen defensieve structuren uit WOI aangeduid. Langs de noordzijde van het projectgebied is een waterloop weergegeven.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

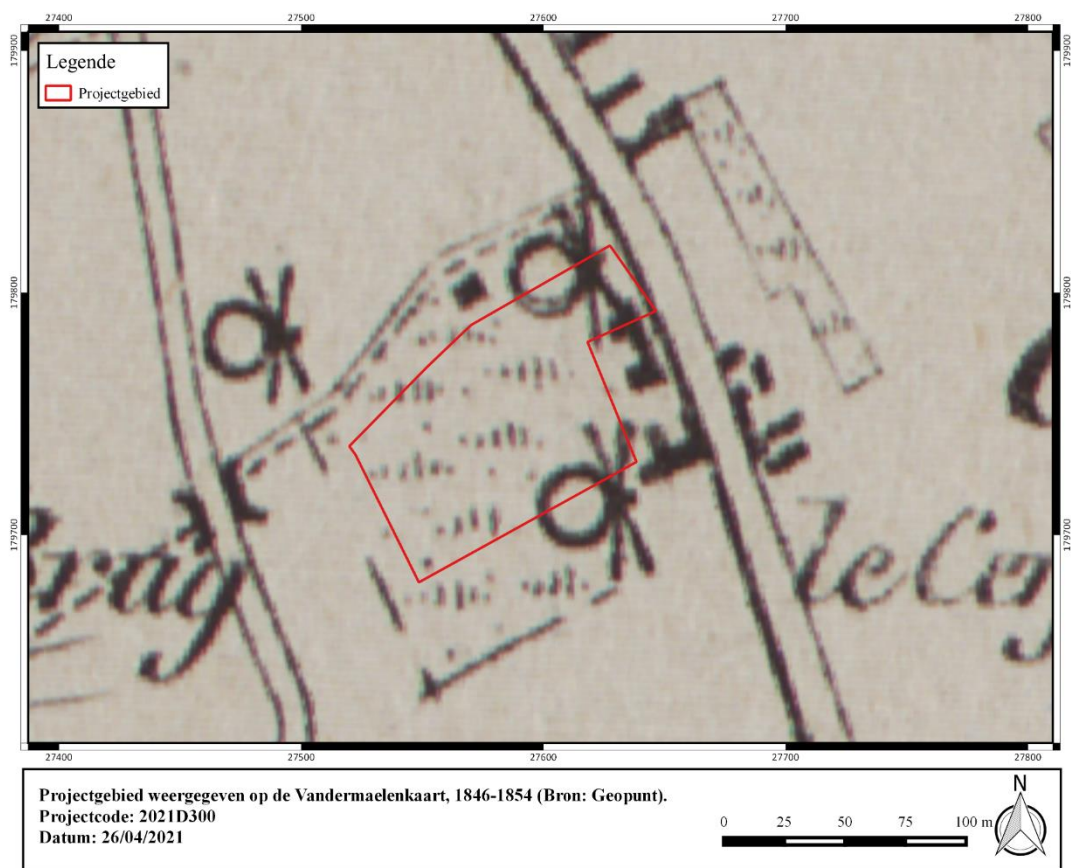

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

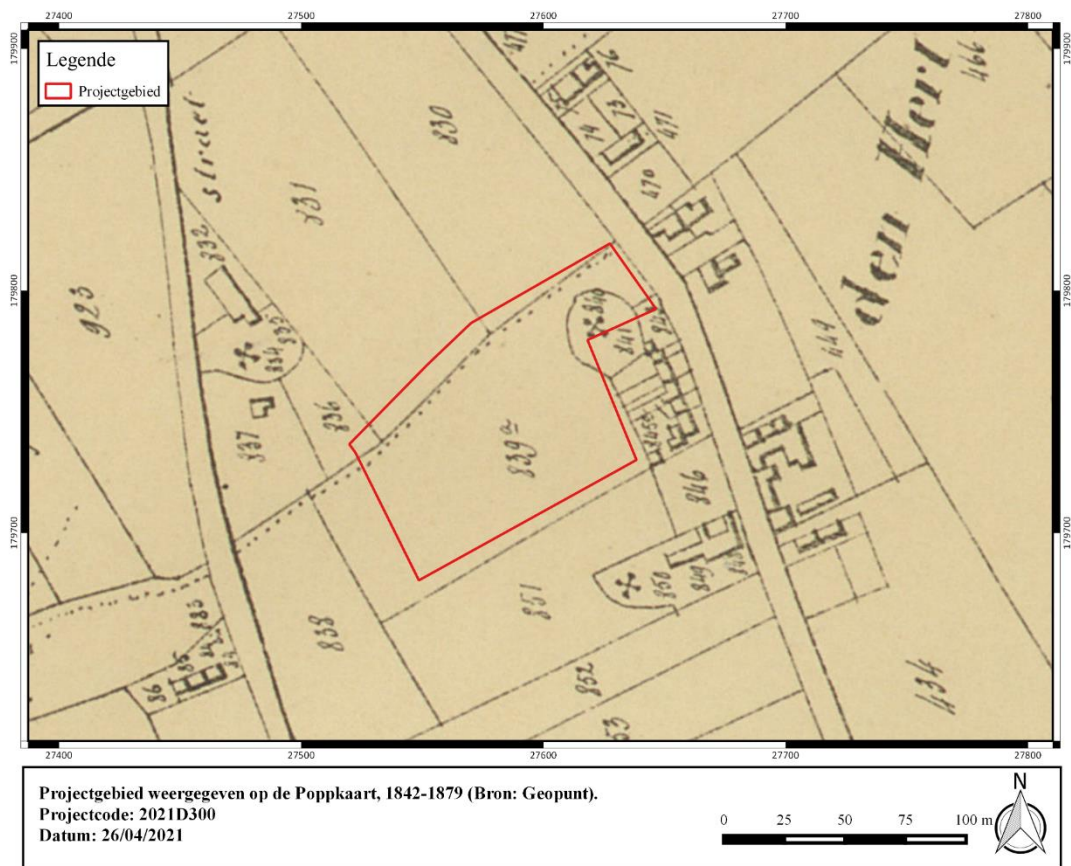

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

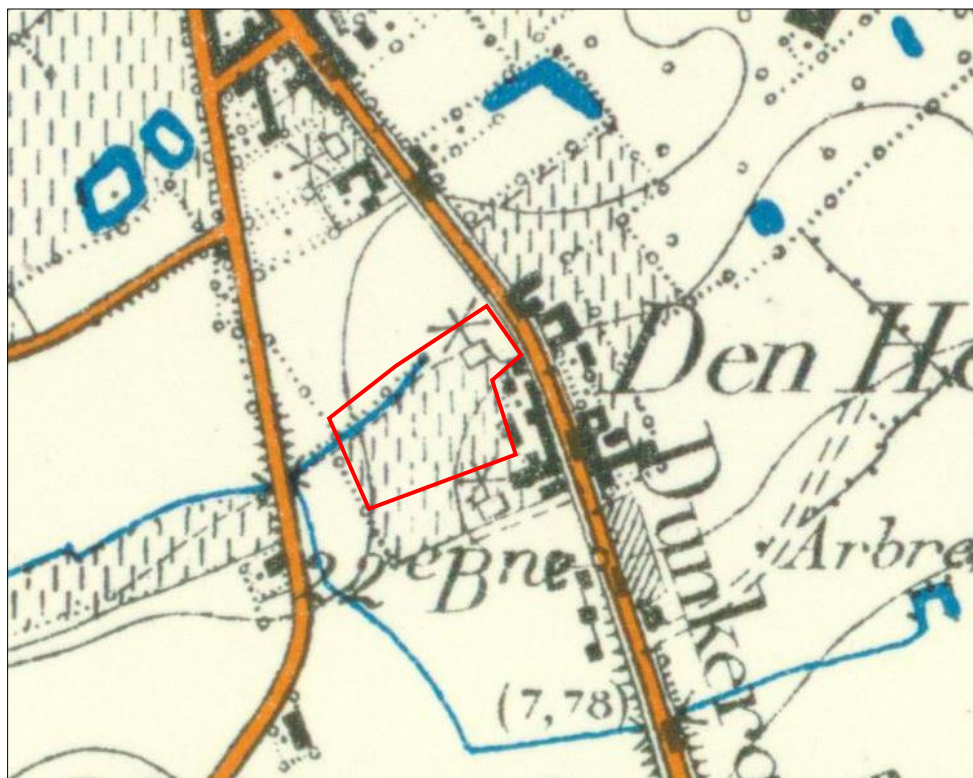

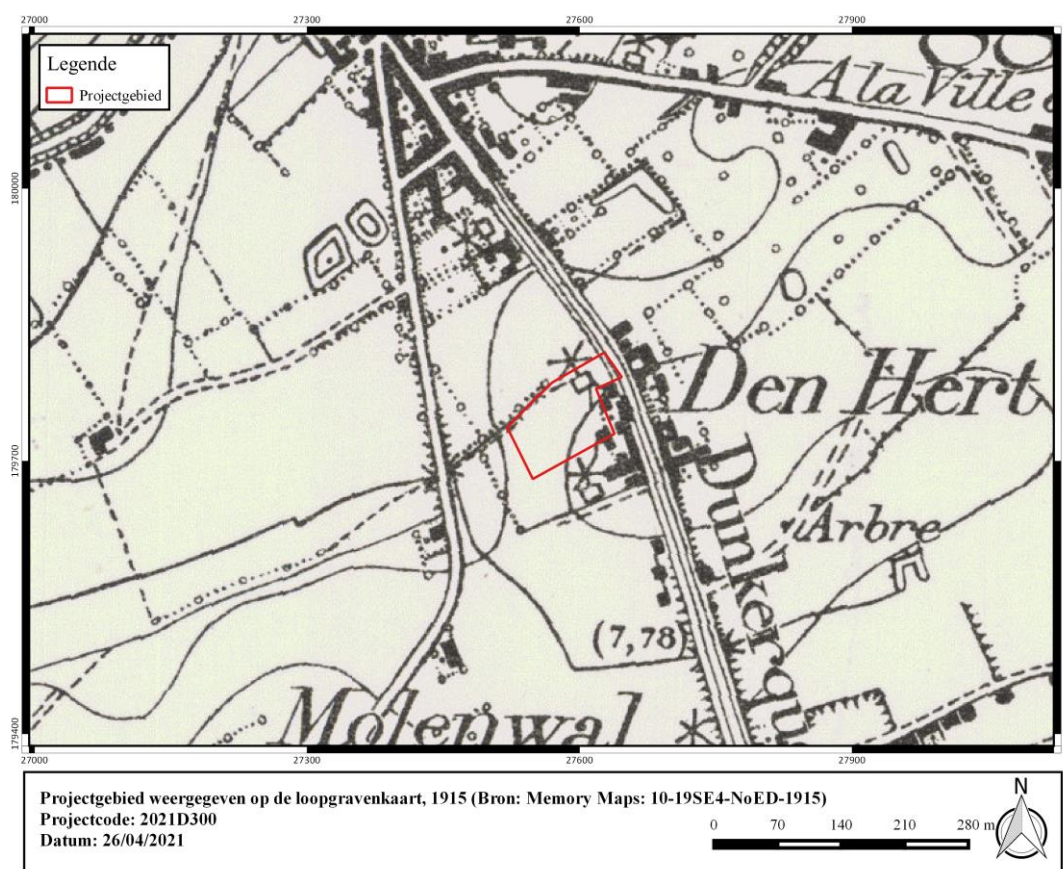
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

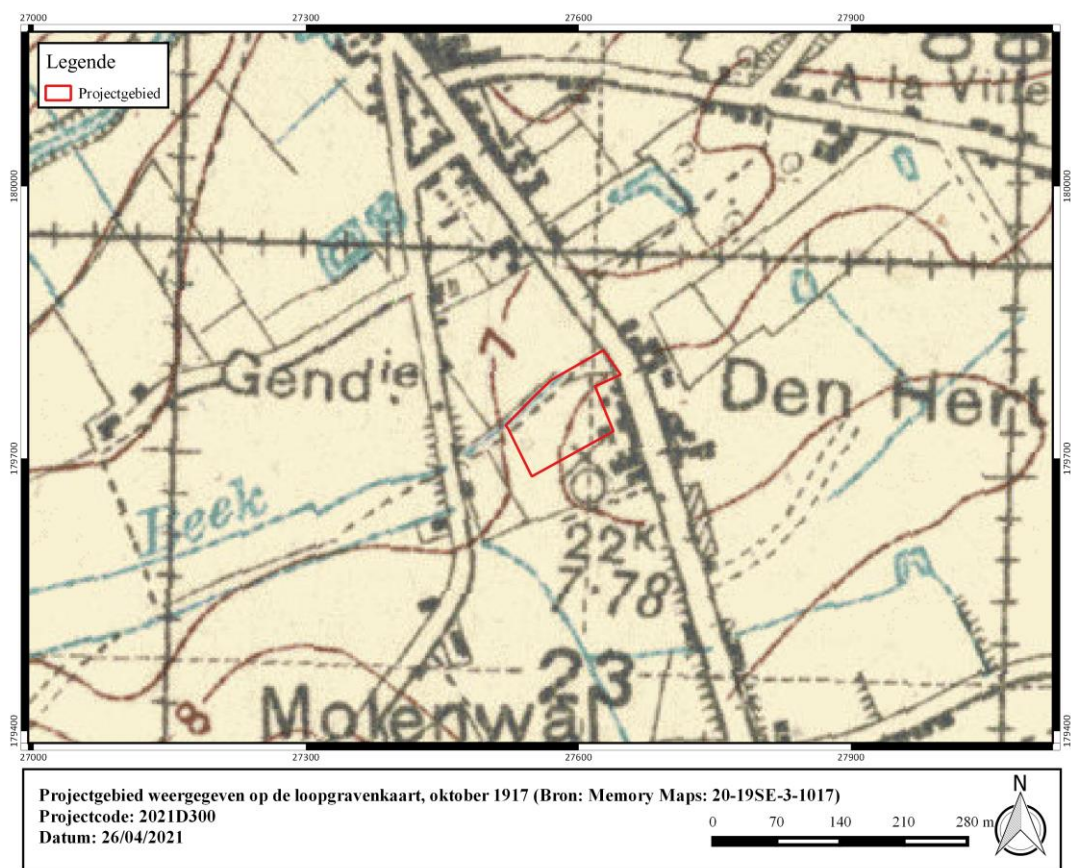

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1883 (Bron: NGI Cartesius).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, 1915 (Bron: Memory Maps 10-19Se4-NoED-1915).

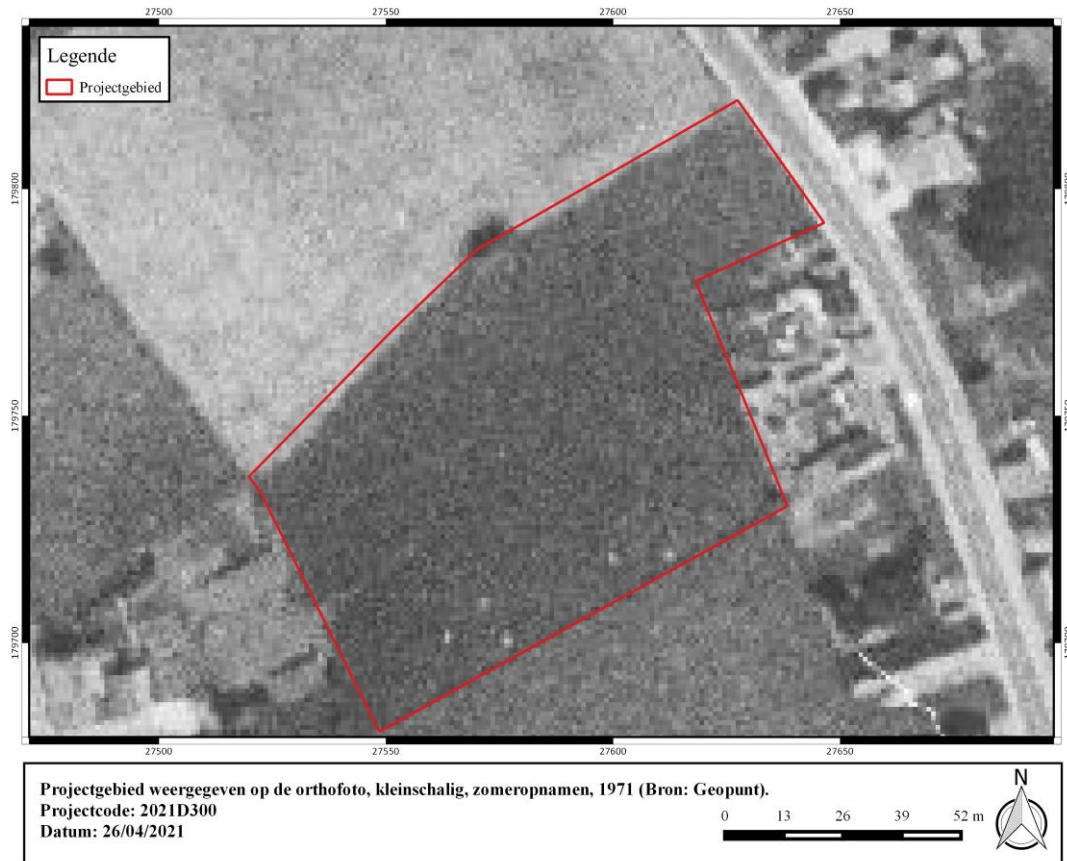

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, oktober 1917 (Bron: Memory Maps: 20-19SE-3-1017)

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

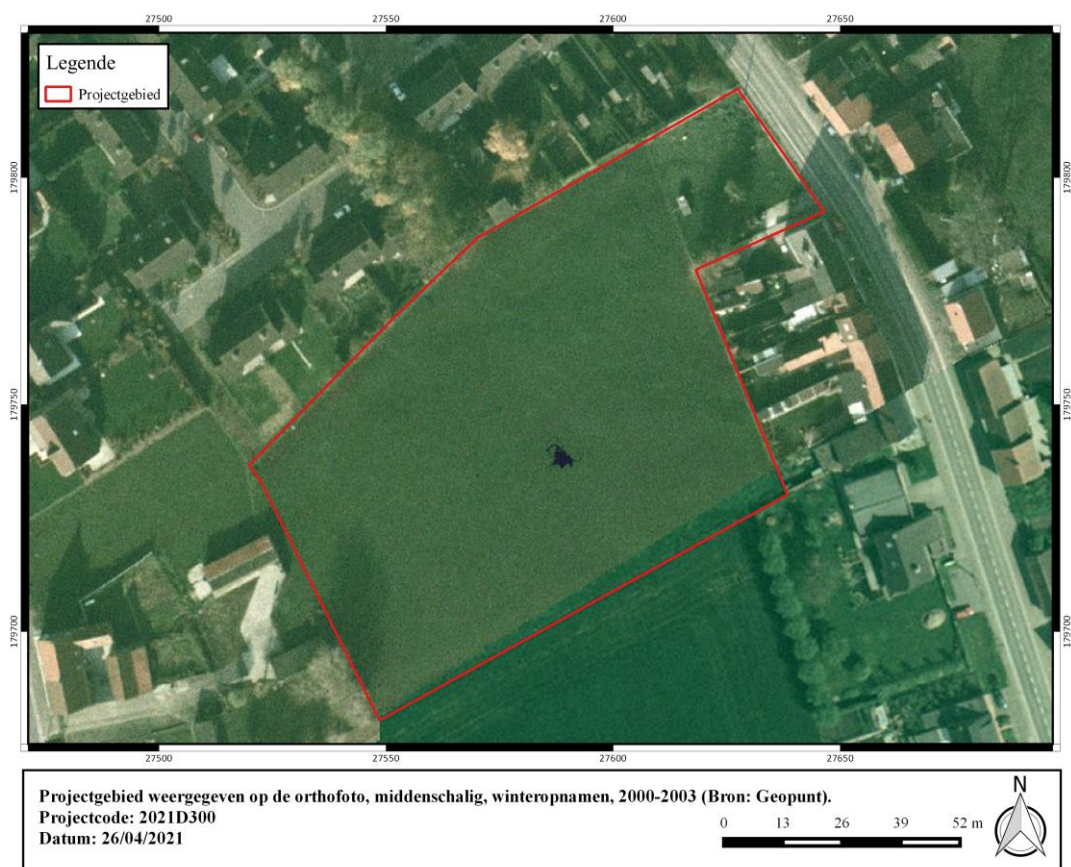
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. Reeds op de oudste luchtopname bestaat het plangebied uit braakliggend weiland. De voorbije decennia is wel er een toename van bebouwing in de directe omgeving van het projectgebied.

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Weggevoerdenstraat te Roesbrugge, deelgemeente van Poperinge. Het projectgebied is ca. 8982 m² groot en bestaat uit braakliggend grasland.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de zuidelijke rand van de IJzervallei, op de overgang tussen de alluviale vallei en de zuidelijk gelegen heuvelkam van het Heuvelland. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holocene die rusten op getijdenafzettingen van het midden-Pleistoceen. Direct ten westen van het onderzoeksgebied stroomt de Reetjesbeek richting de IJzer. De bodemkaart geeft aan dat de bodem is opgebouwd uit matig droge zandleem waar lokaal een E-horizont bewaard kan zijn. De locatie, op hoger en droger gelegen terrein langs de IJzervallei, moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op groepen jager-verzamelaars in de omgeving. De droge en vruchtbare zandleemgronden moeten ook gunstig geweest zijn voor vroege landbouwers in de streek.

De cartografische bronnen geven een landelijke omgeving weer op de rand van het IJzeralluvium. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is op de Ferrariskaart een molen afgebeeld. Rondom het onderzoeksgebied zijn meerdere molens weergegeven. Tevens zijn binnen de grenzen van het terrein een woning met omliggende moestuin afgebeeld. Het overige terreindeel is ingekleurd als weide. Op de 19^e-eeuwse bronnen is de molen aan de straatzijde nog steeds weergegeven. Op basis van de loopgravenkaarten kan vermoed worden dat de molen binnen de projectgrenzen gedurende de Eerste Wereldoorlog verdween. Er zijn geen defensieve structuren uit WO I aangeduid. Van de molen is op het oudste luchtbeeld geen spoor meer te herkennen. Ook op het hoogtemodel kan de molenterp niet herkend worden. Binnen de orthofotosequentie is geen evolutie op te merken. Het terrein is de voorbije decennia in gebruik als grasland.

De gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving zijn eerder schaars. Dit is zeer waarschijnlijk te wijten aan een gebrek aan systematisch onderzoek in het verleden en het rurale karakter van de omgeving dat tot op heden voor een groot deel bewaard is gebleven. Het overgrote deel van de gekende waarden die zijn opgenomen in de CAI betreft cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse of jongere hoeves met walgracht. Waarnemingen bij werkzaamheden in de Sint-Martinuskerk wijzen mogelijk op de aanwezigheid van een Romeinse voorloper waarvan materiaal is hergebruikt. Bij recent onderzoek naar aanleiding van de realisatie van een nieuwe aardgasleiding werden op ca. 1 km ten noordoosten van het onderzoeksgebied resten in kaart gebracht van bewoning tijdens de ijzertijd en Romeinse periode. Vermoedelijk betrof dit delen van een veel groter bewoningsareaal maar dit kon vanwege het beperkte kader van het lineaire traject niet onderzocht worden.

Hoewel de gekende vindplaatsen in de omgeving eerder beperkt zijn, kan louter op basis van het landschappelijk kader en de cartografische bronnen gesteld worden dat ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan dient te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactensites als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mochten bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites aanwezig zijn, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is vervolgens een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

Beke, F. Van den Dorpel, A.C. Dyselinck, T. Claus, A. Fluxys-gasleiding Alveringem – Maldegem, Lot 4: Deelzone Poperinge Lo-Reninge Staden, 497 p.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Memory Maps

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

